

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

58. An prorogato tempore, v. g. ad proferendam sententiam, censeatur etiam prorogata obligatio parendi tali sententiae ex vi iuramenti prius praestiti? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. res. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

cum aequiuocatione ad decipiendos eos, non tamen poterit pernitentia in sensu latronum, & multo minus deberet, aut poterit postea illud implere, etiamsi licite, vel illicitè ex animo iurasset. Et hæc omnia docet Cardinalis de Lugo de *Iustit. 10. 2. disp. 22. sect. 8. n. 235.*

RESOL. LVI.

Quidam iuravit dare meretrici pro actu fornicario centum aureos, quæ sunt postea, an ratione præstii iuramentum teneatur eos solvere?

Et promissio facta meretrici pro actu turpi, etiam secluso iuramento, an absolute non obliget in conscientia? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 27.

Sup. cont. §. 1. **R**espondi negativè, quia promissio prodiga in hac Ref. etiam iureiurando firmata obligat solum ad iustitiam in tr. 7. Ref. 19. & in tom. 6. tr. 7. ref. 140. per totam, & si præterea in §. 1. & quævis non plene verita melius pateat solutio huius quæst. vide ibi ex ref. 143. & penult. & vlt.

§. 1. **R**espondi negativè, quia promissio prodiga in hac Ref. etiam iureiurando firmata obligat solum ad iustitiam in tr. 7. Ref. 19. & in tom. 6. tr. 7. ref. 140. per totam, & si præterea in §. 1. & quævis non plene verita melius pateat solutio huius quæst. vide ibi ex ref. 143. & penult. & vlt.

2. Nec valet dicere cum Caietano in 2. 2. quæst. 32. art. 7. & Valentia tom. 3. disput. 5. q. 6. cum 5. quod in promissione meretricis facta, licet adsit culpa, quod sit approbatio actus turpis, & ad eum inductio, at in solutione post actum turpem, ut erat in casu nostro, nulla adsit culpa, ergo, &c. Nam respondeo, quod hoc argumentum vim haberet, si promissio illa non fuisset prodiga, & ideo ego iuvenem illum obligavi ad illam medioerem summam, sed non procedit in tota summa promissionis prodiga, ut est in casu de quo loquimur.

3. Nota etiam quod multi probabiliter sentiunt, ut ego ipse alibi notavi, promissionem factam meretrici pro actu turpi absolute non obligare in conscientia, etiam post actum turpem, secluso tamen iuramento.

Alibi id Resolutio in hoc præterea signanter in prima.

RESOL. LVII.

An si amarus, & meretrix iurent fidelitatem, nempe, ut nullam aliam personam carnaliter cognoscant, tale iuramentum obliget? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. Ref. 9.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet Sanchez 10. 1. lib. 3. cap. 15. num. 17. ubi sic ait: [Hinc deducitur, quid dicendum sit de promissione iurata, vel non iurata, qua duo concubinarij promittunt sibi fidelitatem vel solum alter alteri; id est, fore ut promittens nullam aliam personam carnaliter cognoscat. Videtur enim ea promissio minime obligare: quia finis est malus nempe, amicitiam eam turpem conservare. Sed existimo, hoc iuramentum, vel promissionem obligare: quia, et iuramentum homini præstitum in eius favorem obliget, nihil refert, an iurans id promittendo peccat, sed tantum spectandum est, an possit impleri absque culpa. Et eadem prolixius ratio est de promissione humana. At obiectum huius promissionis, nempe, ad nullam aliam personam fornicando accedere, potest

impleri absque peccato; cum non sit necesse, ut ab eodem turpem executioni mandetur: & quantum ad promittendum induxerit; at re vera promissio illa est, ut merces, & stipendium usus præteriti corporis. Sic, si ob eum finem promississet illi nuptias, aut pecuniam aliquam, teneretur implere. Ita ille.

2. Sed ego magis adhæreo negativæ sententiæ, quam tuncur Fagundes in *Decalog. tom. 1. Precept. 2. lib. 2. c. 4. num. 19.* Dico igitur, talem promissionem, siue iuramento confirmata sit, siue non, minime obligare. Probatur primò: quia finis huius promissionis, nempe, turpem amicitiam cum concubina servare, malus est, & de se peccatum mortale: iuramentum autem ad peccatum obligare non potest, cum non sit vinculum iniquitatis. Secundò, quia ea promissio non fit, nisi ut magis, magisque in sua turpi amicitia perseveret, in peccatoque concubinatus diutius, remotis occasionebus, quæ à tali peccato illos amovere possint, durent, ac perseverent: promissio autem, ac iuramentum vinculum iniquitatis esse non potest, tale autem esse, ad hoc obligaret. Quemadmodum enim si quis iuraret ac promitteret se non remoturum occasione peccandi, talis promissio, & iuramentum non obligaret: ita nec iuramentum, aut promissio obligat, cum perinde sit iurare hoc, ac illud, ut patet. Nec obstat, quod obiectum talis promissionis, nempe, non accedere ad aliam, impleri possit absque peccato, imò quod non possit non impleri sine peccato: quia, quando dicimus, in promissionibus, & iuramentis solum esse attendendum, an exequutio illorum sit licita, ut obligare censentur; id intelligendum est, modò inde nullum peccati incommodum sequatur: hic autem sequitur, ut manifestum, & probatum est. Et quamvis peccatum committi debeat, si non impleatur promissio, satis est, ut ea non valeat, quod firmitas illius habita ex iuramento sit occasio permanendi in peccato, & ut dicamus non debere dari, ne iuramentum sit vinculum iniquitatis.

RESOL. LVIII.

An prorogato tempore, v.g. ad preferendam sententiam, censetur etiam prorogata obligatio parenti tali sententia ex vi iuramenti prius præstii? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. Ref. 7.

§. 1. **N**egativè respondet Azor, tom. 1. lib. 11. c. 8. quæst. 12. ex cap. Clericus, de iurandi, ubi decrevit Pontifex Clericum, qui iuravit, se illata edita in Ecclesia sua servaturum, promittens per idem iurandum statutum postea editum fideliter observaturum, licet præstare debuerat promissum, non tamen vi præstii iurandi ad id fuisse obligatum. Et Abbas, Antonius Butrius, & alij ibi annotant iurandum ad nova, aut futura non protendi. Unde, si famulus cum domino conveniret, & conventionem primò iuraverit, & postea, id domino exigente, iurandum primum ad alia extendit, non extenditur, ut ait Abbas in cap. Clericus, de iurur. Archidiaconum fecerat, Item, si quippiam aliquis domino iurando dixerit, & deinde aliud per iurandum antiquum mendaciter affirmaverit, mendax est, perius non item, ut idem Abbas ait. Præterea, si Notario, vel Iudici detur facultas, ut iuramentum, vel syngrapham, aut chirographum extendat ad alia; non eo ipso iurandum ad alia protenditur, licet instrumentum unum cum iureiurando ad alia trahatur, ut docent Antonius, & Abbas cap. Clericus de iurur. nisi in his omnibus denuò iuraverit, aut nisi ei expressim dicatur: Iura per primum iurandum, hoc est, per formulam in primo iureiurando conceptam, aut, Iura per primum iurandum, sicut per sacram rem, ut ait Abbas loco citato.

De Voto, & Iuramento, &c. Ref. LIX. &c. 77

2. At his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Suarez de relig. tom. 2. lib. 2. de in. promiss. cap. 3. num. 7. iuncto num. 8. & num. 14. Quia, cum de consensu partium sit prorogatio temporis compromissi, non fit nouum pactum in substantia, vt volunt Authores contrarij: sed illud idem differtur, prorogatur, & commutatur in maius tempus: & ideo totum ipsum pactum, prout antea erat iuramento affectum, prorogatur: quia nulla est ratio separandi pactum à iuramento; nec est impossibilitas in continuatione eiusdem pacti, & iuramenti: cum tibi non fiat extensio iuramenti ad nouam materiam; sed continuatio eiusdem iuramenti circa eandem materiam continuatam: maxime quia cum iuramentum adhaeret promissioni, tanquam accessorium principali; prorogatio principali, censetur prorogari accessorium. Secundo probatur, & declaratur magis: quia, quoties prorogatur, seu commutatur iuramentum, siue ex consensu partium, siue auctoritate Iudicis, id, in quod fit commutatio, cadit sub eadem obligatione iuramenti; alius non esset commutatio, nec prorogatio; sed noua promissio, nouum pactum & extinctio prioris pacti. Consequens est falsum: ergo.

3. Et quidem hac opinio videtur probabilior: sententiam tamen Azorij puto etiam probabilem esse, quam postea secutus est Sanchez in Summa tom. 1. lib. 3. c. 17. num. 23. & de hac questione latè, & doctè scribit Couarruias de pactis, part. 1. n. 6.

RESOL. LIX.

De iuramento seruandis statuta, seu capitula ciuium, collegiorum, &c.

Et pro praxi huius questionis aliqui casus adducuntur & notantur in textu huius Resolutionis. Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 39.

§. 1. **S**upradicta statuta sunt in vsu, nulla indigent probatione, non obseruantia illa esse perituros, vt patet ex cap. querelam, & toto tit. de iur. iur. Si verò aliqua statuta in dissuetudinem abierunt, vel vsu recepta non fuerunt, tunc illa non obseruantia perituri non sunt. Nam, vt rectè notat Megala consil. 81. n. 1. Gutierrez de iuram. consil. part. 1. cap. 18. n. 14. Gomez in leg. Thauri, num. 365. & 66 Sanchez in Summa, to. 1. lib. 1. cap. 14. num. 9. Portel in addit. ad dubia Regul. ver. iuramentum, numer. 22. Malderus in 22. D. Thomas, tract. 10. cap. 6. dub. 9. Homobonus in exam. Eccl. part. 1. tract. 7. cap. 9. quest. 46. & alij penes ipsos, iuramentum de seruandis statutis non extendi ad statuta moribus vtentium non recepta, vel que per contrariam consuetudinem abrogata sunt. Hinc inferitur Gubernatores Tabulae huius vrbs non esse perituros mutando pecuniam Ciuitati, nam Capitulum id prohibens non fuit vsu receptum, & in dissuetudinem abiit: & sic etiam dicendum est de Pratoribus huius vrbs, qui aliqua capitula Ciuitatis non obseruant, quæ in dissuetudinem abierunt.

2. Notandum est etiam hic obiter contra Megalan vbi supra n. 4. tunc materiam statuti iurati esse grauem, vt constituat perituum mortale, quando tanti momenti est, vt iuramento secluso statutum sit materia ratione sufficiens esset ad obligationem sub mortali. Et ita docet Sanchez loc. cit. n. 3. hinc transgressientes statuta iurata decernentia faciendum aut omittendum aliquid sub aliqua pena, non peccare dicendum est.

3. Nota etiam, quòd quando statutum iuratum reuocetur per potentem reuocare, tunc illud non seruans non esse perituum, dicendum est: quia non amplius obligat, & ideo cessabit iuramentum. Ita Sanchez vbi supra n. 10. cum Caietano 2. 2. q. 89. art. 9. Soto lib. 8. de iust. q. 1. art. 9. & aliis, Tom. VII.

4. Vnde inferitur, in rigore loquendo, Pratores huius vrbs non peccare, neque esse perituros, quando Dominus Prorex cum aliquo actu vice regio dispensat pro illa vice, vt aliquid efficiatur, non obitante aliquo Capitulo ciuitatis in contrarium; vt v. g. si electio ad aliquod officium sine vsu inuolò, vt vulgò dicitur, & licet hoc Domini Proreges efficere minime deberent, & ideo Pratores in tali casu exponant Proregibus inconuenientia, quæ sequuntur ex supradictis dispensationibus, vt nihil timeant.

RESOL. LX.

In multis religionibus extant pendentia, & statuta, in quibus Notarij, Commissarij, & ceteris iustitijs administris taxa a sunt stipendia: quæ itur an modo obligent, in conscientia, & virtute iuramenti stante varietate temporum, & circumstantiarum: Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 5. Ref. 60.

§. 1. **R**espondeo negatiuè. Ita Molina de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 84. & Basil. Pontius p. 1. var. di. p. q. 2. scholasticas. 7. qui citat D. Antonin. part. 2. tit. 7. c. 5. §. 1. & p. 3. tit. 3. c. vlt. §. 1. & Syluestrum ver. restit. 3. q. 5. pronunt. 10. Nam nisi illa leges iustum pretium contineant pro varietate temporum, & iuxta illam mutentur, iniusta sunt, & iuste poterit tabellio accipere sibi incrementum, vsque ad limites iusti pretij. Sciendum est enim, crescente pecunia decretere valorem illius ad ceteras res pecunia comparandas, atque adeò decretere valorem ceterarum rerum compensatione pecunia. Vnde cum his temporibus, quod non erat antiquitus, excreuit pecunia, decreuit ex hoc valor illius, & creuit valor aliarum rerum, & ita nisi mutatio legum facile fieri potest, vt pretium olim iustum, nunc sit infra iustum infimum: hanc etiam opinionem tenet Tolet. in sum. lib. 5. c. 62. n. 7. vbi asserit: Notarium non debere excedere pretium iustum instrumenti, hoc autem est frequenter lege taxatum. In qua taxatione, notandum est apud aliquas regiones exigij taxationes has secundum pretia vilissima, quia sunt antiquissima, quando res minimo pretio emebantur, & tunc ipsa officia minus multo valebant, modò autem multum valent. Et quantum iuste possit Notarius excedere illa taxata pretia, tamen vnus obstat, nimirum iuramentum; quod singulis annis, aut in principio officij facit, puta obseruandi illam taxationem, ob id peccat transgrediendo. Vnde sanctissime facerent Principes si pretium conueniens habita temporum, & regionum ratione imponerent, aut tale iuramentum, quo multi illaqueantur, auferrent. Hæc Tolet. quem sequitur Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 25. c. 57. tit. 1. n. 993.

2. Verum ego puto, contra Toletum, neque Notarium, neque alios ministros virtute iuramenti teneri ad obseruanda ea statuta, & illas Pandectas; & ideo non peccare, quia in dissuetudinem abierunt, vt iniusta, & illud iuramentum est de solis statutis seruandis, quatenus ea obligant. Ergo, si ex aliqua causa obligare desinunt, cessabit iuramenti obligatio, eo quòd iam illa non sunt statuta, & iuramentum fuit illis accessorium, quatenus statuta erant. Igitur iuramentum aliquod seruandis statutum intelligitur, quatenus illud iustum est, & obligatorium, non ergo obligauit illud iuramentum ad eam taxam, quatenus iniusta est: & ita hanc opinionem in terminis tenet Sanchez in opere moral. tom. 2. lib. 3. c. 14. n. 14. & Molfes. in sum. to. 2. tr. 12. c. 5. n. 67.

RESOL. LXI.

An Tabelliones, & alij iustitijs ministri iurando non accipere